

Μαγκάλια

Περίληψη :

Μικρό λιμάνι στα βορειοδυτικά παράλια της Μαύρης θάλασσας, κατοικούμενο από Ρουμάνους, μουσουλμάνους και Γερμανούς, καθώς και από Έλληνες ψαράδες, ναυτικούς και εμπόρους που κατάγονταν κυρίως από την Κεφαλονιά. Η κοινότητα, που συστάθηκε στα μέσα του 19ου αιώνα, οικοδόμησε εκκλησία που κατεδαφίστηκε το 1959. Σήμερα η πόλη είναι αξιόλογο τουριστικό κέντρο.

Άλλες Ονομασίες

Μανγκάλια, Μαγγάλια, Καλλάτις, Mangalia, Παγκάλια

Γεωγραφική Θέση

Βορειοδυτικά παράλια Εύξεινου Πόντου

Ιστορική Περιοχή

Δοβρουτσά

Διοικητική Υπαγωγή

Νομός Κωνσταντίας

1. Ονομασία – ανθρωπογεωγραφία – ιστορία

Το λιμάνι και η πόλη της Μαγκάλιας βρίσκονται στα βορειοδυτικά παράλια της Μαύρης θάλασσας, 45 χλμ. νοτίως της [Κωνσταντίας](#).¹ Κατά την Αρχαιότητα είχε ιδρυθεί εκεί ελληνική αποικία ονομαζόμενη [Κάλλατις](#). Τα Υστερομεσαιωνικά χρόνια, και συγκεκριμένα το 13ο και 14ο αιώνα, η πόλη ήταν πια «σκάλα» των [Γενοβέζων](#), κύριας ναυτικής δύναμης την εποχή εκείνη στον Εύξεινο Πόντο, και ονομαζόταν Παγκάλια.

Το 1402 καταλήφθηκε από τους Οθωμανούς και για κάποιο διάστημα, τον 16ο αιώνα, ήταν [βακούφι](#) της σουλτάνας Εσμαχάν, κόρης του σουλτάνου Σελίμ Β΄. Η σουλτάνα έχτισε και το τζαμί της πόλης, που ονομαζόταν πια Μαγκάλια, ονομασία που πιθανότατα προέρχεται από τους «Μαγγάλους», [ταταρικό](#) φύλο της [Κριμαίας](#), που έκαναν συχνά επιδρομές στη [Δοβρουτσά](#).²

Η Οθωμανική περίοδος ήταν εποχή οικονομικής και δημογραφικής στασιμότητας, αλλά από το β΄ τέταρτο του 19ου αιώνα η πόλη άρχισε να μετεξελίσσεται σε αξιόλογο κέντρο εξαγωγής τοπικών σιτηρών, καθώς και σε αλιευτικό λιμάνι. Μάλλον τότε εγκαταστάθηκε εκεί ένας μικρός αριθμός από Έλληνες, κυρίως από την Κεφαλονιά.³

Το 1878 η Μαγκάλια, όπως άλλωστε όλη η Δοβρουτσά, ενσωματώθηκε στη Ρουμανία και αποτέλεσε ξεχωριστό δήμο του νομού (județ) της Κωνσταντίας. Η οικονομία της πόλης δεν αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά την περίοδο από το 1878 μέχρι το 1914, καθώς παρέμεινε ένα τοπικής σημασίας εμπορικό και αλιευτικό κέντρο ενώ η βιομηχανία ήταν ανύπαρκτη. Η πρώτη επίσημη απογραφή του πληθυσμού, που μας δίνει μια σχετικά αξιόπιστη εικόνα, ήταν εκείνη του 1899. Σύμφωνα με τα στοιχεία της οι Ρουμάνοι υπήκοοι ανέρχονταν στους 969 και οι Έλληνες στους 84, σε συνολικό πληθυσμό 1.507 ατόμων. Βέβαια υπάρχει η πιθανότητα κάποιοι Έλληνες να είχαν οθωμανική ή και ρουμανική υπηκοότητα, όπως συνέβαινε συχνά στη Δοβρουτσά.⁴

Μεσοπολεμικά, και ακόμα περισσότερο μεταπολεμικά, η Μαγκάλια αναπτύχθηκε ως τουριστικό κέντρο και οικοδομήθηκαν πολλά ξενοδοχεία και λίγα μικρά εργοστάσια. Παράλληλα, ο πληθυσμός της αυξήθηκε πάρα πολύ και ανήλθε, το 1973, στις 14.954 κατοίκους.⁵

2. Κοινοτική οργάνωση – εκκλησία

Παρά τον όχι ιδιαίτερα μεγάλο αριθμό των Ελλήνων παροίκων αλλά και την πιθανότητα μικρή οικονομική τους επιφάνεια, οι

Μαγκάλια

ελληνόφωνοι κάτοικοι της περιοχής, τόσο Έλληνες ή Ιόνιοι όσο και Οθωμανοί υπήκοοι, είχαν προχωρήσει, ήδη από τα Οθωμανικά χρόνια, στην οικοδόμηση ναού και την οργάνωση κάποιας μορφής κοινότητας. Σύμφωνα με τις πλέον ασφαλείς πληροφορίες το 1854 οι λίγοι, περίπου 30, Έλληνες που κατοικούσαν στην πόλη προχώρησαν στην οικοδόμηση του ναού του Αγίου Νικολάου, πιθανότατα πρώτης χριστιανικής εκκλησίας στη Μαγκάλια. Ο ναός ανακαινίστηκε ριζικά το 1870, αφού τους παραχωρήθηκε άδεια (φιρμάνι) από το σουλτάνο Abdülaziz.⁶

Ο ναός του Αγίου Νικολάου της Μαγκάλια ήταν μάλλον η πρώτη ελληνική εκκλησία στη Δοβρουτσά. Μάλιστα, σύμφωνα με κάποιες μέχρι στιγμής ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες, η ελληνική εκκλησία ήταν ήδη οικοδομημένη το 1836, ενώ και ο ανώτερος Έλληνας νομικός και διπλωμάτης Γεώργιος Στρέιτ υπογράμμιζε ότι υπήρχε «εξ αμνημονεύτων χρόνων».⁷ Δεν έχουμε θετικές πληροφορίες για την εσωτερική οργάνωση της κοινότητας και τους θεσμούς της, καθώς δεν έχει ανευρεθεί κάποιος κανονισμός. Πάντως η κοινότητα της Μαγκάλια αναγνωρίστηκε από τη ρουμανική κυβέρνηση με το πρωτόκολλο που επισυνάφθηκε στην ελληνορουμανική εμπορική σύμβαση της 19ης Δεκεμβρίου του 1900.⁸

Καθώς η ελληνική παροικία αποτελούνταν από σχετικά φτωχούς μικρεμπόρους, ναυτικούς και ψαράδες, η περιουσία της κοινότητας ήταν ανύπαρκτη⁹ και η δράση της στον τομέα της εκπαίδευσης μάλλον μηδαμινή. Δεν έχουμε συνεπώς πληροφορίες για σύσταση ελληνικού σχολείου στην πόλη, μολοντί δεν μπορούμε να αποκλείσουμε να ασκούσε καθήκοντα δασκάλου, άτυπα, ο Έλληνας ιερέας.

Η ελληνική εκκλησία κατεδαφίστηκε το 1959, ενώ πιθανότατα ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 είχε διαλυθεί η ελληνική κοινότητα η οποία ανασυστήθηκε μετά το 1989.¹⁰

1. Βουτυράς, Σ.Ε., *Λεξικόν Ιστορίας και Γεωγραφίας* 4 (Κωνσταντινούπολη 1881), σελ. 430.

2. Κουρελάρου, Β. π., *Οι Εκκλησίες των Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρουμανίας τον ΙΘ' αιώνα* (ανέκδοτη διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2004), σελ. 54. Η πρώτη αναφορά της ονομασίας «Μαγκάλια» χρονολογείται στο 1593, βλ. πρόχειρα Cucu, V., *România. Cartea de vizită a oraşelor* (Bucureşti 1973), σελ. 235.

3. Κουρελάρου, Β. π., *Οι Εκκλησίες των Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρουμανίας τον ΙΘ' αιώνα* (ανέκδοτη διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2004), σελ. 54. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Έλληνα υποπρόξενου Βάρνας, το 1876 στα 69 χωριά της επαρχίας Μαγκάλιας κατοικούσαν 300 Έλληνες. Βλ. Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών, φάκ. 78/1, 1876, Υποπρόξενος Βάρνας προς Υπουργείο Εξωτερικών, αρ. 23, 26/02/1876.

4. Colescu, L., *Recensământul general al Populației iunei României. Rezultate definitive* (Bucureşti 1905), σελ. 90. Ας σημειωθεί εδώ ότι από τους 98 «Τούρκους», δηλ. Οθωμανούς υπηκόους, οι 32 ήταν ορθόδοξοι και οι 10 Αρμένιοι, βλ. ό.π., σελ. 294-295.

5. Cucu, V., *România. Cartea de vizită a oraşelor* (Bucureşti 1973), σελ. 235-237.

6. Streit, G., *Mémoire sur la question des Communautés Helléniques en Roumanie* (Athènes 1905), σελ. 8.

7. Κουρελάρου, Β. π., *Οι Εκκλησίες των Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρουμανίας τον ΙΘ' αιώνα* (ανέκδοτη διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2004), σελ. 55· Streit, G., *Mémoire sur la question des Communautés Helléniques en Roumanie* (Athènes 1905), σελ. 8.

8. Streit, G., *Mémoire sur la question des Communautés Helléniques en Roumanie* (Athènes 1905), σελ. 26-28. Με την ελληνορουμανική εμπορική σύμβαση του 1900, πέρα από την επίλυση διάφορων οικονομικών και εμπορικών θεμάτων, καθορίστηκε νομικά η θέση οκτώ ελληνικών κοινοτήτων της Ρουμανίας καθώς αναγνωρίστηκαν πια ως νομικά πρόσωπα. Οι κοινότητες που αναγνωρίστηκαν ήταν εκείνες όπου υπήρχε ελληνικός ναός: Βραΐλα, Γαλάτσι, Κωνσταντζα, Καλαφατί, Γιούργεβο, Τούλτσα, Σουλινάς, Μαγκάλια.

9. Το 1900, μόνη ιδιοκτησία της κοινότητας ήταν η εκκλησία. Βλ. Streit, G., *Mémoire sur la question des Communautés Helléniques en Roumanie*

Μαγκάλια

(Athènes 1905), σελ. 27.

10. Κουρελάρου, Β. π., Οι Εκκλησίες των Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρουμανίας τον ΙΘ' αιώνα (ανέκδοτη διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2004), σελ. 55.

Βιβλιογραφία :

	Κουρελάρου Β., <i>Οι Εκκλησίες των Ελληνικών Κοινοτήτων της Ρουμανίας τον ΙΘ' αιώνα</i> , 2006
	Cucu V., <i>România. Cartea de vizită a oraşelor</i> , Bucureşti 1973

Δικτυογραφία :

	Mangalia http://www.mangalia.ro/
--	--

Γλωσσάριο :

	βακούφι, το Ίδρυμα, κτήμα και μερικές φορές ακόμα και χρηματικό ποσό ή εισόδημα που προερχόταν από φορολογικά έσοδα, το οποίο θεωρούνταν αφιερωμένο σύμφωνα με τον ισλαμικό ιερό νόμο (σεριάτ) και είχε παραχωρηθεί για θρησκευτικούς και φιλανθρωπικούς σκοπούς.
	φιρμάνι, το Σουλτανικό διάταγμα το οποίο έφερε το μονόγραμμα-υπογραφή του σουλτάνου (τουγράς).

Πηγές

Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών, φάκ. 78/1, 1876.

Colescu, L., *Recensământul general al Populaţiunei României. Rezultate definitive* (Bucureşti 1905).

Streit, G., *Mémoire sur la question des Communautés Helléniques en Roumanie* (Athènes 1905).